

CATÀLEG DEL PATRIMONI FESTIU DE CATALUNYA
FESTA DE LES ENRAMADES DE SALLEN

Memòria documentada sobre la història, característiques actuals, elements i
implantació de la festa

1. Història de la festa

Les Enramades de Sallent tenen el seu origen en el costum d'enramar els carrers per on passava la processó del Corpus. Es creu que els seus antecedents més llunyans es remuntarien al segle XIII, però no és fins al segle XVI on es té constància documental de la celebració. En concret, es conserva a l'Arxiu Municipal de Sallent, en un document original un privilegi del 1547 del bisbe de Vic, que en aquells moments era senyor del poble. El bisbe concedeix el privilegi a precs dels "capitans" dels estrangers de la vila, que sol·licitaven que els confirmés els costums que es practicaven de "gran temps en sa", de caritats i almoines, de fer una gala i ciri i de portar joglars a la processó del Corpus, ensems d'unes ballades que es feien a la plaça per dita festa. També li demanaven que els confirmés la forma d'elecció dels capitans o administradors de l'any següent i que els elegits no poguessin renunciar sota pena d'una forta multa. I finalment sol·licitaven que no es pogués obligar a gastar els diners destinats a la il·luminació del ciri per altres casos que aquest. En aquestes ordinacions es troben les normes tradicionals de les Enramades.

Temps enrere l'organització anava a càrrec de la Minerva o Confraria del Santíssim Sagrament que ja existia a Sallent el 1547 i tenia quatre administradors i un sacerdot encarregat. Feia un acte d'adoració i una processó en honor de l'Eucaristia el Dijous Sant i tenia cura de l'organització de la processó de Corpus i de les Enramades de la seva vuitada. El sallentí rector de Sant Boi de Lluçanès Joan Oliveres li'n feu una deixa que millora durant molt de temps la celebració. Al 1745 el número d'administradors fou elevat a sis i el 1836 encara es té constància de l'existència de la confraria.

Per la festivitat de Corpus els habitants dels diferents barris, volien tenir el barri net i el més engalanat possible per poder rebre al Santíssim Sagrament, que sortia de la parròquia i anava visitant els diferents barris. Amb aquesta finalitat els veïns dels carrers improvisaven a la seva manera i en el lloc que consideraven més convenient, un petit altar guarnit amb les millors robes, rames i flors en espera de que passés la processó i s'aturés uns moments per a fer l'oferiment amb l'eucaristia. D'antic s'engalaven els principals carrers amb branques d'arbres i flors als balcons, portes i portals d'entrada.

Fins a mitjans del segle XX, les enramades estaven repartides en tres barris, "la palatera", Sant Víctor i Sant Bernat. Després es van unificar en una sola a nivell de poble i varen desaparèixer les dels barris. Abans cada barri, s'organitzava la seva festa, jocs de cucanya, balladetes, ball... i l'organització la duïen a terme els administradors de cada barri. Després varen ser els administradors en general i des de fa uns 7 o 8 anys, aquesta figura va desaparèixer en no trobar gent que se'n fessin càrrec i ara la part lúdica de la festa va a càrrec de l'ajuntament.

El funcionament de les enramades, des de fa més de quatre-cents anys s'ha mantingut sense modificacions destacables fins els nostres dies. Amb el pas dels anys la festa ha anat evolucionant i adquirint una vessant més laica, lúdica i festiva, en detriment de la vessant religiosa.

La festa l'any 1992 va rebre el Premi Nacional de Cultura Popular del Departament de Cultura a la Millor Iniciativa Artística Popular. El 1993 es va incloure al Cens de Festes Locals d'Interès Turístic, i va ser declarada Festa Tradicional d'Interès Nacional el 18 de maig de 1999 per Acord del Govern de la Generalitat de Catalunya.

Continuïtat i interrupcions: Al segle XX, la festa ha tingut una continuïtat amb alts i baixos, amb més o menys carrers engalanats, llevat el període de la Guerra Civil en què no es va celebrar.

2. Característiques actuals, elements i implantació de la festa

Els actes de la festa comencen el dissabte i diumenge abans de Corpus, dies en que es va a buscar el boix al bosc a fi i efecte d'engalanar els carrers, i es col·loquen les primeres estructures als carrers per tal de "muntar" l'enramada, i s'enllesteixen les decoracions que des dels mesos previs s'han anat preparant, en absolut secret. Els diferents veïns de cada carrer s'acostumen a reunir passades les festes nadalenques per tal de planificar, organitzar i dissenyar la temàtica de l'enramada, i més endavant, passat el carnestoltes, ja es comença a treballar plenament en l'ornamentació, confeccionant les flors artificials i altra ornamentació. Alguns s'emporten la feina a casa i d'altres la fan als locals que cedeixen veïns del barri per tal de muntar les estructures més grans i complexes.

El dimecres, vigília de Corpus, cap a mitja tarda, els veïns surten al carrer per a començar a transformar els carrers treballant tota la nit, i la feina finalitza el dia de Corpus, dia en que al migdia es procedeix a la inauguració dels carrers. Cada carrer escull una temàtica diferent i els guarniments són del tot diversos, amb decoracions de tot tipus. Les Enramades no tenen cap caràcter competitiu, i no hi ha premis, però si una placa o detall que els entrega l'ajuntament en reconeixement. Anys enrere si que es donaven premis, però va provocar que es deixessin d'enramar alguns carrers, i es va optar per no donar-ne.

En els darrers anys, els motius que serveixen de base per les enramades són esdeveniments importants que han passat en el transcurs de l'any o esdevindran a curt termini. Cada carrer s'autogestiona per finançar la despesa d'enramar. L'ajuntament dóna una subvenció a cada carrer.

Durant la nit tots els carrers estan il·luminats, fent ressaltar encara més el guarniment dels carrers.

L'entitat "Amics de les Enramades" creada el 1990, té com a objectiu primordial vetllar perquè cada any s'enramin els carrers, i fomentar la festa i mantenir-ne el caliu que la fa possible, gestionar subvencions, etc. Està formada per un representant de cada carrer, i tenen cura de la coordinació, preparació i difusió de la festa.

Actualment, l'àrea de Cultura de l'ajuntament és l'encarregada de confeccionar els programes i organitzar la part més lúdica i els actes de carrer que es realitzen els cinc dies que dura la festa: dijous de corpus, divendres, dissabte, diumenge i dilluns.

Finalment, el dilluns després de Corpus la festa s'acaba i es desenramen els carrers, tasca que també realitzen els veïns de la població, i que finalitza amb el sopar de veïns que s'organitza en cada carrer un cop s'ha acabat de desenramar.

Altres actes típics d'aquesta festa, són els premis de poesia, premis de fotografia i els premis de pintura ràpida. Des de la vessant lúdica hi ha diferents actes als carrers i places

de la vila, audicions de sardanes, balls, concerts, havaneres, sopar medieval, i la cercavila pels carrers enramats a la qual participa la Colla de Gegants i Nans.

Els carrers que s'enramen són:

- Carrer Cós, en les seves tres parts.
- Carrer Clos.
- Carrer de Sant Bernat, característic pels Embotits.
- Carrer Unió.
- Plaça de Verge de Fussimanya.
- Plaça de la Pau.
- Carrer Sant Esteve.
- Plaça Joan Vilaseca
- Carrer Claret.
- Carrer Sant Víctor.
- Carrer Àngel Guimera.

El 2008 van ser 12 els carrers enramats, i aquest 2010 n'han estat 14, la majoria al nucli antic de la població.

Cal destacar la missa del diumenge de Corpus i la ballada institucional de gegants i nans que es fa el diumenge al matí, a càrrec dels gegants i nans del municipi (en alguna edició hi han anat colles d'altres indrets). Aquesta ballada que es va iniciar el 1984, i s'ha anat consolidant com un acte rellevant.

Antigament el guarniment dels carrers era bàsicament vegetal amb branques de boix i d'olivera, i també amb flors de papers. Actualment, el seu caràcter és més lúdic i al clàssic boix i flors de papers s'hi ha afegit d'altres elements decoratius, amb materials que alhora també són resistents a la pluja, com el plàstic. L'esforç dels veïns per guarnir els seus carrers és molt important, no tan sols a nivell econòmic, pel preu dels materials emprats, sinó també pel temps que hi dediquen.

De la festa és de destacar la gran participació ciutadana, amb persones d'edats diverses, i fins i tot de famílies senceres. Es calcula que en el guarniment de cada carrer, hi participen de forma més o menys activa unes 15 persones de mitjana els vespres dels dies previs, i el dia d'"enramar" unes 400 (durant totes les hores de treball el menjar i la beguda típica és la coca i la mistela), i el nombre de visitants estaria entorn a les 20.000 persones.

És important l'arrelament d'aquestes festes i la continuïtat al llarg del temps. La festa ha anat incrementant el nombre de carrers enramats, i en paraules de la presidenta de l'associació Amics de les Enramades "és una mostra de la vitalitat d'una festa ancestral que els veïns dels diferents carrers enramadors s'entossudeixen a mantenir amb el seu esforç, il·lusió i creativitat".

ELEMENTS DE LA FESTA:

- **“Embotits”**: Actualment són uns maniquins adientment empolainats que es col·loquen cada any a dalt d'un empostissat que simula la portalada que donava accés a la població des de la zona sud, quan estava emmurallada. La preparació dels embotits va a càrrec del CAU de Sallent, el jovent els prepara i guarneix en consonància a la decoració del carrer de Sant Bernat. Antigament eren uns ninots de palla, i d'aquí els hi ve el nom d'“embotits.”

Una de les versions més conegudes del seu origen és la llegenda segons la qual, fa segles, quan Sallent era una vila murallada, uns bandolers o força armada de mal averany intentà atacar el poble, i els seus habitants, per tal de defensar-se simularen un gran nombre de defensors- embotint sacs amb palla com si fossin ninots i col·locant-los armats amb forquetes, dalles i eines del camp en el portal de Sant Bernat, que era un dels principals accessos al poble. “Els embotits”, es situaren enmig de la pròpia gent, tot fent soroll i xerrameca, de tal manera que els malfactors desistiren del saqueig i passaren de llarg. O sigui que els “Embotits” salvaren Sallent. I per això, en commemoració d'aquesta feta es col·locaven uns ninots omplerts de palla (els embotits) dalt d'un simulat portal fet de fusta, representant el portal emmurallat que hi havia al mateix indret del carrer de Sant Bernat.

L'any 2009, la coral La Nova Harmonia de Sallent, amb l'afany d'oferir noves propostes musicals per relançar la festa, va crear l'espectacle audiovisual i musical en directe titulat *El Retaule dels Embotits*, una recreació lliure dels fets llegendaris dels embotits. I que enguany, el 2010, es va tornar a fer.

Finalment cal esmentar que els empresaris, bàsicament de les fàbriques tèxtils que hi havia a la vila, fa anys van convenir en donar festa durant mitja jornada de treball, el dilluns a la tarda de Corpus, que coincidia amb les enramades de Sant Bernat, amb una sola condició: havien de continuar posant els embotits en l'empostissat situat al final del carrer Sant Bernat, si no, s'havia de treballar.

Les Balladetes: Aquest és un ball que només es balla per les Enramades, el dilluns a la tarda a la Plaça de Sant Bernat, sota els “Embotits”. És una dansa d'origen popular que ballen parelletes de nens i nenes, agafats dels dits, acompanyats actualment pels gegants i els grallers de Sallent, al so d'una música pròpia del ball.

Anys enrere, quan la festa estava repartida per barris, de balladetes també se'n feien als altres barris, ja que cada dia era la festa d'un barri. Actualment però només s'ha mantingut la de Sant Bernat, que de fet sempre ha estat la més tradicional i també s'ha mantingut la data del dilluns, ja que era el dia de la festa del barri de Sant Bernat

Aquesta dansa no tenia una coreografia pròpia, recentment, la Colla de Gegants, Nans i Grallers de la població, va crear-ne una coreografia que dona un ordre a la dansa. I cada any, mesos abans de la festa, els membres de la colla, amb la col·laboració d'antics integrants de l'esbart de la vila, van a les escoles a ensenyar als més petits els passos de la dansa per tal que el dilluns d'Enramades puguin ballar. S'ha creat un vestuari pel ball, fent que els nens vesteixin com si fossin uns hereus, i les noies com unes pubilles. Un cop acabat el ball, i com a recompensa, tota la mainada és obsequiada amb una ensaïmada.

3. Fonts de consulta

- Gili Oliva, Miquel Àngel. “Enramades de Sallent”. Revista *Gegants*. Primavera 2010 núm. 89

- Memòria de les enramades de Sallent. Ajuntament de Sallent, 1997.
- Programa Enramades de Sallent, 1988, 2009 i 2010.
- Informacions orals presidenta i tesorera de l'associació Amics de les Enramades, i Joan Sorribas Sobirà, enramador.
- Fortià Solà Pvre. *Història de Sallent*. (1987)

Barcelona, 13 de juny de 2010